

رساله الحقوق

امام سجاد علیه السلام فرمودند «وَأَمَّا حَقُّ بَصْرِكَ فَغَضُّهُ عَمَّا لَا يَحِلُّ لَكَ»؛ دو حق برای چشم بیان کردند، فرو بستن از حرام، «غَضُّهُ عَمَّا لَا يَحِلُّ لَكَ».

توضیح دادیم که چشم از این جهت که دروازه آگاهی و معرفت انسان است مثل گوش بسیار اهمیت دارد و انسان‌ها بعضا چشم‌های بی‌با دارند، یعنی با آن کسب معرفت می‌کنند و بعضا از این چشم‌ها استفاده نمی‌کنند و کسب معرفت نمی‌کنند.

آثار چشم بستن از حرام

اما فرو بستن چشم از حرام به چه چیزی است؟ چشم از چه حرام‌هایی باید خودش را حفظ کند؟ وقتی بحث از چشم به میان می‌آید نگاه به نامحرم مطرح می‌شود در حالیکه این یکی از مصادیق نگاه حرام است. بر اساس روایات معصومین علیهم السلام، چشم از خیلی از امور باید خودش را حفظ کند که حالا عرض خواهیم کرد، حداقل به چند مصداق مهم آن اشاره می‌کنیم. اما قبل از آن خوب است این را بگوییم که اصل چشم بستن از حرام (حال حرام‌ها را بعدا می‌گوییم) چه آثاری دارد؟

آثار دنیوی

۱. روایت وارد شده است که «غَضُّوا أَبْصَارَكُمْ تَرَوْنَ الْعَجَائِبَ» چشم‌های خودتان را ببندید، عجائب را می‌بینید. گفتیم، غض به معنای فرو انداختن، یعنی به پایین نگاه کردن و خیره نشدن و زل نزدن است. «غَضُّوا أَبْصَارَكُمْ تَرَوْنَ الْعَجَائِبَ» یعنی اگر این چشم بسته شود، (چون مهم و سخت است) و کسی که این کار را بکند خدا حجاب‌هایی را کنار می‌زند و حقایق را نشان می‌دهد، یک حقایق را می‌بیند که دیگران نمی‌بینند. چشم دل انسان باز می‌شود، اگر چشم سر را به روی حرام ببندد اثرش در این دنیا دیدن عجایب است و الا در برزخ و قیامت انسان خیلی از واقعیت‌ها را که حجاب دنیا مانع دیدن آنها بود کنار می‌رود و می‌بیند و خیلی از امور معلوم می‌شود.

۲. امام صادق علیه السلام می‌فرماید «لَأَنَّ الْبَصَرَ لَا يُغْضُّ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ تَعَالَى إِلَّا وَقَدْ سَبَقَ إِلَى قَلْبِهِ مُشَاهَدَةُ الْعِظْمَةِ وَالْجَلَالِ»^۱ بصر و دیده از محارم خداوند فرو بسته نمی‌شود «إِلَّا وَقَدْ سَبَقَ إِلَى قَلْبِهِ مُشَاهَدَةُ الْعِظْمَةِ وَالْجَلَالِ»، مگر اینکه قلب او عظمت و جلال را مشاهده خواهد کرد، این عظمت و جلال، عظمت و جلال الهی است یا عظمت و جلال این عالم؟ یعنی امور عظیم و بزرگ را می‌بیند، یعنی یک دنیای دیگری به رویش باز می‌شود.

البته عظمت و عجائب شاید هر دو یک معنا داشته باشند یا یک اثر باشند برای چشم؛ این اثر وضعی است، یعنی در همین دنیا محقق می‌شود و تخلف ناپذیر است، اگر انسان چشم را کنترل کند به میزان کنترل کردن، به میزانی که مراقبت می‌کند خداوند حقایق را و اموری را به او نشان می‌دهد.

۳. روایت را شیخ صدوق نقل می‌کند. طبق این روایت کسی که چشمش را از محارم الهی (فرق نمی‌کند، فقط نامحرم نیست هر چیزی که حرام است) ببندد، خداوند ایمانی در دل او ایجاد می‌کند که طعمش را می‌چشد، حلاوت و شیرینی ایمان را می‌چشد.

^۱ مصباح الشریعه، ص ۹.

^۲ مصباح الشریعه، ص ۹.

«النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إبْلِيسَ مَسْمُومٌ مَنْ تَرَكَهَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا لِغَيْرِهِ أَعَقَبَهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ»^۱ کسی که نظر حرام را ترک کند برای خدا، نه برای اینکه چون دیگران او را می‌بینند و به خاطر اینکه نگویند این انسان چقدر چشم چران است، نه، به خاطر خدا این کار را نکند، به دنبالش خدا او را دارای ایمانی می‌کند که طعمش را می‌یابد، این مهم است؛ طعم ایمان را اگر انسان بچشد دیگر رهایش نمی‌کند. درست است این آثار همه آثار معنوی است، رؤیة العجائب، مشاهدة عظمة و جلال، وجدان طعم الايمان، اینها همه معنوی است ولی در همین دنیا است، اینها همه اثر وضعی همان مراقبت است.

۴. آرامش. حضرت علی می‌فرماید «مَنْ غَضَّ طَرْفَهُ أَرَّاحَ قَلْبِهِ» هر کسی چشمش را فرو بیند قلب و دل و روحش را آرام کرده است. بین دیدن و فرو بستن، بین دیدن محرمات، محارم الهی و محرمات الهی و نا آرامی و اضطراب و تشویش و نگرانی یک رابطه مستقیم است. این دیگر فرقی نمی‌کند، مؤمن و غیر مؤمن نیز ندارد. حال اضطراب و تشویش به هم ریختگی و آشفتگی ناشی از این از بین می‌رود. کسی که چشمش را بر روی محرمات الهی بیند خدا دلش را آرام می‌کند، این خودش یک سبب است، نمی‌گوییم تمام السبب، زیرا ممکن است امور زیادی موجب اضطراب و تشویش و نگرانی انسان شود این خیلی مهم است، فکر نکنیم کسی بگوید من به نامحرم و هیچ حرامی نگاه نمی‌کنم ولی باز هم نا آرامم؛ عوامل مختلفی دخیل است. اما این یک عامل مهمی است برای حصول آرامش روحی در انسان. زیرا وقتی می‌گوید نگاه به نامحرم سهم مسموم است؛ این وقتی به روح انسان اصابت می‌کند آن را بیمار می‌کند و آفت می‌زند به روح، آنچه که می‌بیند منشاء یک سری افکار و اوهام ناصوابی در او می‌شود و این خودش منشأ نا آرامی است.

آثار اخروی

پیامبر گرامی اسلام می‌فرماید «حُرِّمَتِ النَّارُ عَلَى عَيْنٍ غَضَّتْ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ»^۲ آتش حرام شده بر چشمی که از محارم خداوند بسته شده باشد یعنی خداوند آتش را بر چنین چشمی حرام کرده است کسی که از محارم خدا چشم پوشی کند خدا آتش را بر چنین چشمی حرام می‌کند. اینطور نیست که نظر به محارم یک گناه معمولی باشد و ترک آن یک امر معمولی، بسیار بسیار مهم است و آثار بزرگی دارد.

«والحمد لله رب العالمين»

^۱ من لایحضر الفقیه، ج ۴، ص ۱۸.

^۲ نهج الفصاحه، ج ۲، ص ۷۰۲.